

წელიწადი მესამე

თარგმანი
წელიწადი მესამე

სამეურნეო ჟურნალი

მოსავალი

აპრილი 1.

№ 7.

შინაარსი:

ვ. რცხილაძე.....	მოკლე დარიგება ამერიკული ბამბის თესვა-მოყვანის შესახებ. (ა. ტარატინიძისა)	3
მ. ალ. ჯალიაშვილი.	მეფუტკრეს კაღენდარი, მარტი.....	7
ს. კახელიძე.....	გლეხ-კოლხერატორის სახელმძღვანელო.....	13
განცხადება.....		16

სამეურნეო ჟურნალი მოსავალი

(იბეჭდება ორ კვირაში ერთხელ)

წასრულ წელს ჟურნალში დაიბეჭდა წერილები შემდეგი ზიარებისა: — ახოშვილი ვ., ანაზღეული, ახალაია ი., ბერეკაშვილი კ., გულბათიშვილი ვ., გვარამაძე კ., გორთამაშვილი ვ., ელილაშვილი ზ., ვაჭარიშვილი ვ., თაქთაქიშვილი გ., თოიძე გ., იოსელიანი ე., კანელიძე ს., კარბელაშვილი ელ., კარაღელი ვ., ხანაბელი ა., მდივანი დ., მჭედლიშვილი ვ., ნახუცრიშვილი გ., ონიკოვი კ., როლოვი ა., რცხილაძე ვ., რცხილაძე ს. გ., რცხილაძე ს. გ., ფურცელაძე ი., ფალავანიშვილი დ., ქუთათელაძე ი., ქათამაძე ვ., ქარცივაძე მ., ყიფიანი პ., ჩივაძე გ., ცხადაძე გ., სუნდაძე ს., შავლიფევი პ., ჯანაშვილი მ., ჯიქია ლ., კახელი მევენახე, სემიონოვი ექიმი.

რედაქცია მოელის თანამშრომლობას სხვებიდანაც.

თანამშრომელთა საპუბლიკაციო.

ჟურნალის შემოსავლიდან გაისტუმრება ხარჯი სტამბისა და კანცელარიისა, დანარჩენი (თუ რამე დარჩა) წლის დამლევს დაუბეჭდებათ თანამშრომლებს პროპორციულად მათი ნაშრომისა.

დასაბეჭდად მიღებული წერილები შეიძლება რედაქციამ შეასწოროს და შეამოკლოს. წერილები და კორესპონდენტები, რომელნიც არ დაიბეჭდებიან, არც შეინახებიან დასაბეჭდვად.

რედაქცია მხოლოდ არის აღმოუჩინოს „მოსავლის“ მკითხველებს ყოველ გვარი შეუამავლობა სამეურნეო იარაღებისა და მაშინების და აგრეთვე ყველა სამეურნეო ნაწარმოების შექმნა-გასაღებაში.

განცხადებები დაიბეჭდება მხოლოდ უკანასკნელ გვერდზე. ჩვეულებრივი სტრიქონი (ვენური ან აკადემიური ასოთი) განცხადებისა ღირს **ო.ი.ი შაური**.

წლიური აბონემენტებისათვის განცხადების ფასი რედაქციისთან **შეთანხმებით**.

განცხადების ფასი წინდაწინვე უნდა იყოს წარმოდგენილი.

თუ შეიძლება ექნება რედაქციას, ჟურნალის ხელისმომწერლებს წლის დამლევს **გაუგზავნის უფასოდ დამატება-ბროშურას** მეურნეობის რომელიმე დარგის შესახებ.

შურნალი წელიწადში ღირს 3 მანეთი.

რედაქციის ადრესი: Тифлисъ, Барятинская, 5. «МОСАВАЛИ».

რედაქტორ-გამომცემელი **მ. ი. რცხილაძე**

მოკლე ღარიგება ამერიკული ბამბის თესვა-მოყვანის შესახებ

(ა. ტარატინოვისა)

სად შეიძლება დაითესოს ბამბა და სად არა.

ამიერ კავკასიაში ბამბის მოყვანა ყველგან შეიძლება, ოღონდ ადგილი არა მდებარეობდეს შავ ზღვასთან შედარებით 430 საყენზე მაღლა, ხოლო ერევნის გუბერნიაში 500—570 საყენზე ზევით.

არ შეიძლება ბამბის თესვა იქ, სადაც ხშირი წვიმები იცის, როგორც მაგალითად ბათუმისა და სოჩის ოლქებში, ლენქორანის მაზრაში და სხვა, რადგან ხშირი წვიმების მიზეზით მეტადრე ენკენისთვეში და ღვინობისთვეში ბამბა ველარა მწიფდება კარგად და დაბალი ღირსებისა გამოდის.

წვიმებს უჩივიან ნუხისა და ყუბის მაზრებშიაც-კი ამიტომ იქ ბამბის თესვა მხოლოდ მაღალ ბექურებზე შეიძლება, საიდანაც წვიმის წყალი მალე ჩამოივლის ხოლმე და არა ჰყენთავს ნიადაგს.

ივრის ხეობაში ზოგან, თელავისა და სიღნაღის მაზრებში თითქმის ყველგან ალაზნის ველზე, მეტადრე ლაგოდენის ახლო და საინგილოში ბამბა მშვენიერად ხარობს ურწყავ ადგილებშიაც კი და მაღალი ღირსებისა გამოდის.

ადგილის არჩევა

ბამბის ყანას მთელი დღე მზე უნდა უყურებდეს. არ უნდა იჩრდილებოდეს არც ხეებით, არც შენობებით, არც ღობით. „ბამბა მზის შვილიაო“ — ამ-

ბობენ ამერიკელები, ამიტომ ბამბას მზე ყველაზე მეტად სჭირდება.

უკეთესია თუ საბამზე ადგილი ცოტა დაქანებულია სამხრეთისაკენ ან, სამხრეთ-დასავლეთისაკენ, ან და სამხრეთ-აღმოსავლეთისაკენ, მეტადრე როცა ადგილი სარწყავია.

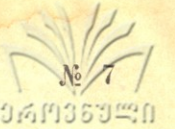
დაქანებულ ადგილზე, სადაც ნამეტნავად მიწა მძიმე თიხნარია, წყალი მალე ჩამოიწკრიტება ხოლმე, ადგილი არა ქაობიანდება, რის გამოც ნიადაგი უფრო ფხვიერი რჩება, უფრო მხურვალთა, ნაკლებად ერევა ბამბის ყანას შამბი და ბამბა მალე მწიფდება. ამგვარ მიწებში ბამბის მოყვანა ნაკლებ ხარჯს თხოულობს და მეტ მოსავალს აძლევს მომყვანს.

ზოგან, მაგალითად, ბუხარაში და ფერგანის ოლქში საბამზე მიწებს განგებ ადაბლებენ ხოლმე ცალი მხრიდან, რომ ბამბის ყანა დაქანებულზე იდგეს. ესე კიბე-კიბე გაკეთებულ ნახნავებს წყალიც ცოტა უნდებათ მოსარწყავად, თანაბრადაც ირწყვებიან და მოსავალიც კარგი მოჰყავთ.

ქუთაისის გუბერნიაში, სადაც ხშირი წვიმები იცის და უფრო ნოტიო ადგილებია, ბამბა გორაკანებზე შეიძლება დაითესოს, როგორც ჩრდილოეთ-ამერიკაში სთესავენ.

ნიადაგი

ბამბისათვის საუკეთესო ნიადაგად ითვლება ფხვიერი, სუბუქი, ყველანაირ ბალახებისაგან გაწმენდილი მიწა.

თუ ამგვარ მიწას ცოტა ქვა-ქვიშაც ურევია, უკეთესია, რადგან მით ნიადაგი ფხვიერდება და უფრო მხურვალია. ურიგონი არ არიან აგრედვე ბლომა კირნარევი მიწები, შავი მიწები, ერთი სიტყვით ყველა ისეთი მიწები, რომელნიც ამიერ კავკასიაში **კარგ საბოსტნე მიწებათ** ითვლებიან.

თესლი

საუკეთესო თესლი ამერიკული ბამბისა თეთრი ან მწკანე ბუსუს-ბანჯ-გვლიანია გარედან. თუ თესლი ტიტველია ან ჩაშავებული, ეს იმის ნიშანი იქნება რომ იგი ან ეგვიპტელი ბამბისაგან არის მიღებული, ან და ამერიკული Sea-Island (სი-აილანტი) ბამბისაა, რომელიც იქ ზღვის ნაპირებზე ითესება, სინოტიეს არის შეჩვეული და ამიტომ ჩვენებურ მშრალ ჰავაში გამოსადეგი არ არის. უფრო კი ხშირად სტიტვლე თესლისა იმას ნიშნავს, რომ ბამბა შემოუსვლელი დაუკრეფიათ.

ტიტვლად ჩაშავებული თესლი ბამბის ამ ბოლო ხანებში სუყველგან ხშირი შესახვედრი გახდა საზოგადოდ.

კარგი ბამბის თესლი არ უნდა იყოს ძალიან მსხვილი, რადგან მსხვილ-თესლიანი ბამბა გვიანაც შემოდის და გამოსავალიც ნაკლები აქვს. გარდა ამისა ბამბის მცენარე ყველა ერთნაირი ჯიშისა არ არის. ამათში მხოლოდ ის ჯიშია ჩვენთვის კარგი და სასურველი, რომელსაც ეძახიან ბამბა „**კინგ**“, რადგან იგი ყველა დანარჩენ ჯიშებზე თითქმის ერთი თვით ადრე შემოდის და გამოსავალიც მეტი აქვს:

100 ფუთი კურკიანი ბამბიდან ბამბა „**კინგ**“ **33—34** ფუთს კურკა-გაშორებულს, სუფთა ბამბას იძლევა, ყველა

სხვა ჯიშებიდან კი მარტო **28—30** ფუთი გამოდის. ბამბის თესლის შესამოწმებლად, რომ გავიგოთ სადია თესლი თუ არა, უნდა რამდენიმე კურკა გადავქრათ გარდიგარდმოთ და გავშინჯოთ. სალი კურკის გულს უნდა თეთრი ნათელი ფერი ჰქონდეს და ზედ მოშაო წინწყლები ეტყობოდეს ამკარად. თუ გული გამუქებულია, დასათესად არ ვარგა.

ნიადაგის დამუშავება

ბამბის დასათესად მიწა უნდა შემომოდგომითვე მოიხნას 4 ვერშოკის ანუ ერთი ჩარეჟის სიღრმეზე; შემდეგ გაზაფხულზე უნდა ეს ნახნავი ხელახლა აიჩეჩოს, დაიფარცხოს კარგად, გაიწმინდოს ამოყრილი ბალახის კლერფესვებისაგან და მერე ისე დაითესოს ბამბა.

თუ მიწა შემოდგომითვე ვერ გადავებრუნეთ, იგი უნდა მოვხნათ იანვარშივე, ან თებერვალში, ან მარტის პირველ რიცხვებში მაინც. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში, თუ მეტადრე ნიადაგი მძიმეა და ბალახ-მორეულია, გუთნით გადაბრუნებული ბელტი ველარ მოასწრობს დაშლას და ამიტომ ასეთ აგორახებას ისევ ის ემჯობინება, რომ გუთნის მაგივრად მიწა სახნისით აჩეჩოთ ღრმად, რამდენჯერმე აღმადამა და გარდიგარდმო გატარ-გამოტარებით.

ყოველთვის უნდა გვახსოვდეს, რომ რაც უფრო კარგად იქნება ნიადაგი დამუშავებული, იმდენი მოსავალიც კარგი გვექნება.

აქაური მიწები, მეტადრე ერევნის გუბერნიაში, ნაკლებად იძლევიან მოსავალს არა მარტო იმიტომ რომ გა-

მოფიტულნი არიან, არამედ იმიტომაც უფრო, რომ მუდმივი მორწყვით ნიადაგი ერთხელ-და-ერთხელ გაიძეკა, მოუხეშავი გახდა, გაირეცხა-გაღარიბდა და თუ გვინდა, რომ მოსავალმა იმატოს, ამ მიწებს სასუქი უნდა მიეცეთ და უფრო უკეთესად დამუშავდნენ.

როდის და როგორ უნდა დაითესოს ბამბა.

ამიერ კავკასიაში ბამბა უნდა დაითესოს 10-დან 20 აპრილამდე. თუ გაზაფხული თავიდანვე თბილი დადგა, ბაზის თესვას პირველ აპრილიდანვე შეიძლება შეუდგეთ, ხოლო თესვა უსათუოდ პირველ მაისამდე უნდა გათავდეს, რადგან წინააღმდეგ შემთხვევაში ბამბა ვერ მოასწრობს დამწიფებას ანუ შემოსვლას და სრულს მოსავალს არ მოგვცემს.

ბამბა ითესება წკრეზე. წკრეები ერთი მეორიდან უნდა დაშორებულნი იყვნენ არა ნაკლებ 1—1¼ არშინზე; ბუჩქი ბუჩქიდან—6—8 ვერშოკზე.

ასე დასათესად დესეტინას უნდება 2—2½ ფუთი თესლი, 3 ფუთზე მეტი არას დროს.

უფრო უკეთესია როცა ბამბა ორმო-ორმო ითესება ხელით, ორი-სამი კურკა თითო ორმოში. ასე დასათესად დესეტინას უნდება 30—35 გირვანქა თესლი, 1 ფუთზე მეტი არას დროს.

თუ ბაზის დათესვას თესლის გაფანტვით მოვახდენთ, როგორც ჩვენში ხორბლეულსა სთესავენ, მაშინ თითო დესეტინას თესლი 6—8, ხან 10 ფუთიც მოუნდება დასათესად და რადგან თითო ფუთი ბაზის თესლი 1 მანეთი ღირს, ხან მეტიც, ამიტომ თითო დესეტინაზე 6—8 მანეთის თესლი და-

გვეხარჯება ზედ-მეტად. მათთანავე დათესვა, როცა თესლს ვუანტავთ, უფრო ნაკლებ დროსა და ხარჯს თხოვლობს, თესლი რომ არ ვიანგარიშოთ, მაგრამ სამაგიეროდ მოვლა შემდეგ—მარგვლა, მორწყვა, დაკრეფა, უფრო ძვირად ჯდება გაცილებით და არც ისე ადვილი სამუშაოა, მეტადრე დედაკაცებისათვის, რომელთაც კაბებში სიარული, როცა ბამბა წკრეზე არ არის დათესილი, საშინლად უძნელდებათ.

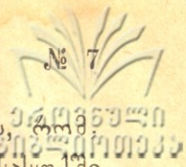
გარდა ამისა წკრეზე დათესილ ბამბას, ნამეტნავად თუ შეიძლება რომ ეს წკრეები ჩრდილოეთიდან სამხრეთისაკენ იყვნენ დაქანებულნი და მით ადგილის მორწყვა არ დაპრკოლდება, მზეც უხვად ექნება, წყალიც ნაკლები მოუნდება მოსარწყავად ზაფხულში, მალეც შემოვა ბამბა და გამოსავალიც მეტი ექნება.

წკრეზე დათესვა ბაზისა ასე უნდა მოხდეს: სახნისის შემწეობით ჯერ დავკვალავთ წკრეებს და მერე ამ კვლებში ჩავთესავთ ბამბას, როგორც ზემოდ იყო ნათქვამი.

თუ ბანერის სათესი მაშინით დავთესავთ, ეს უკეთესი. მაშინით დათესვას გაცილებით ნაკლები დრო უნდება და თესლიც უფრო თანაბრად ითესება.

ბანერის მაშინა ერთ ცხენს სუბუქად დააქვს. ვისაც ამ მაშინის სყიდვა სურს, კავკასიის სამეურნეო საზოგადოებისაგან შეუძლიან იყიდოს.

წესიერად დათესვას ერთი უპირველესთაგანი მნიშვნელობა აქვს ამ საქმეში. თითქმის ნახევარი მოსავალი წინადავე უზრუნველყოფილი ხდება, თუ ბამბა როგორც რიგია ისე დაითესა.

ბამბის კურკა ანუ თესლი 1/2 — 1 ვერშოკზე ღრმად არ უნდა ჩაირგას; ზემოდან მიწა უნდა წაეყაროს თესლს ფარცხით ან „ტაპანით“.

ეს ტაპანი ანუ სათროელა არის უბრალო ხის მორი, რომელსაც მიათრევს უღელი ხარი ან ცხენი. ანამცა და ანამც ორმოებში მუჭით ჩაგზყრიათ ბამბის თესლი და არა ერთი ან მარტო ორი თესლი ჩაგიდვიათ თითოში!

მორწყვა

ბამბის დათესამდე უმჯობესია ჯერ ნახნავი მორწყვით კარგად, მერე 2—3 დღე ჩამოიცადოთ გაშრეს, შემდეგ ზევ-ზევით აუჩქროთ ზედაპირი თუნდა იგივე სახნისის მოტარებით და ბამბა ისე დასთესოთ.

ნახნავის ზედაპირი მორწყვამდე უნდა მოასწოროთ, რომ ერთნაირად მოირწყას ყველგან, თორემ თუ ერთგან მეტი წყალი მოუვიდა, მეორეგან ნაკლები, მაშინ აღარც თანაბრად გაშრება და დათესვა წესიერად არ მოხდება.

ერთი ან ორი დღით წინ დათესამდე თესლი უნდა წყალში დავალობოთ. დამბალი თესლი უფრო ჩქარა ამოვა.

ნიადაგი ისეთი ნახნავისა, რომელიც ჯერ მოირწყება, გამოშრება, მერე ზედაპირი აეჩქრება და შემდეგ ისე დაითესება, უფრო ფხვიერია, უფრო ღონივრად ერეკება მცენარეს, აღარც ბალახი ერევა იმდენი და სინესტესაც დიდხან ინახავს, ვიდრე მაშინ, რომ ჯერ დათესილიყო და მერე მორწყულიყო.

თუ მაინცა-და-მაინც მორწყვა დათესვის შემდეგ გვიხდება, მაშინ თესლს დაღობობა აღარ უნდა, ხოლო წყალში

გავლებით კი უნდა დასველდეს, რომ როცა ქვიშაში, ან ნეხვის სასუქში ჩაეყვრით, ამოიგანგლოს შიგ, დამძიმდეს და ადვილი დასათესი გახდეს.

ამიერ კავკასიის აღმოსავლეთ მხარეებში—ტფილის-ბაქო-განჯა-ერევნის გუბერნიებში ბამბის ყანა საზოგადოდ მორწყვას თხოულობს.

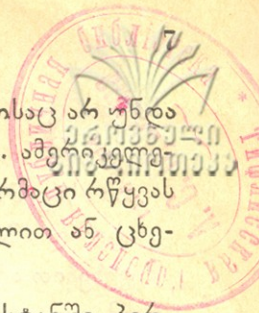
ხოლო, სადაც შესაძლებელია მოურწყავად დათესვა—ნიადაგის ან ჰავის სინოტიის გამო, თუ წვიმების მიზეზით, როგორც მაგალითად ქუთაისის გუბერნიაში, ზაქათალის ოლქში, კახეთში, აქ ბევრგან ბამბა სულაც ურწყავად იძლევა მშვენიერ მოსავალს.

ყოველ შემთხვევაში ბამბის ყანა სიფრთხილით უნდა ირწყვებოდეს. ისევ სჯობია ცოტა აკლდეს წყალი, ვიდრე მოჭარბებით ჰქონდეს, მეტადრე როცა ზაფხული მიიწურება, მარიამობისთვის.

საზოგადოდ უნდა ვიცოდეთ რომ რწყვით ნიადაგი იძეკება, ცვიდება, ზემოთი პირი უხმება-უმაგრდება, სქდება და შამბი-ბალახი ყველანაირი ბლომათ ერევა. ამიტომ თუ კი სადმე იმედია რომ მოურწყავად დათესილი ბამბაც კარგად იხარებს, მაშ იქ კარგი მოსავლის იმედიც უნდა გვქონდეს.

მაგალითად ჩვენ საცად მინდორზე, ყარაიაში, თითქმის ყოველ წლივ მშვენიერ მოსავალს ვიღებთ ბამბისას მოურწყავად, რადგან აპრილის ნახევრიდან იქ წვიმა ხშირად იცის და ნიადაგი საკმაოდ იყენთება წვიმის წყლითაც.

ურწყავად ხეირობს ბამბა აგრედვე კარგად ბევრგან სხვაგანაც ამიერ კავკასიაში.

იმის თქმა, რამდენჯერ უნდა მოიწყეს ბამბის ყანა, სადაც რწყვა საჭიროა, ძნელია საზოგადოდ: ქუთაისის გუბერნიაში, მაგალითად, მორწყვა სრულიად არ უნდა. მოურწყავადვე არა-ერთხელ უხარნია ბამბას მშვენივრად ლაგოდახის მიდამოებშიაც.

მულანზე, ბაქოს გუბერნიაში, საბამზე მინდვრებს მარტო ერთხელ რწყავენ დათესამდე და მერე აღარ. სალიანთან ახლო, იგივე ბაქოს გუბერნიაში, ბამბის ყანა, მაქთალია, ორჯელ ირწყვება, მაგრამ მეორე მორწყვა სრულებით არაფერს შველის, მარტო შამბ-ბალახების ზრდას უმატებს ბამბაში და გამოსავალს ამცირებს. იქ ერთხელ მორწყვა თამამად იკმარებს, ხოლო ნიადაგს გათოხნა-გაფხვიერება უნდა რამდენჯერმე.

განჯის გუბერნიაში ბამბას 2—3-ჯერ, ხან 4-ჯერაც რწყავენ. ესევე იქცევიან ყარაიას მინდვრებზედ, სადაც ცხელი ქარი იცის.

ყველაზე ხშირად რწყავენ ბამბას ერევნის გუბერნიაში, სადაც 4—5-ჯერ მორწყვას არ აკმარებენ ზეხშირად 10-ჯერ, ხან მეტჯერაც რწყავენ. ხოლო ესეთი

ხშირი მორწყვა არას დროსაც არ უნდა იყოს წესიერად მიღებული. ამგვარად ბი სწორედ ამბობენ: „ზარმაცი რწყვას უმარჯვებს, ბეჯითი—ხელით ან ცხენით მუშაობსო“.

ბუხარაში და თურქისტანში პირველ მორწყვის შემდეგ დათესვის დროს ან უფრო ხშირად დათესვის წინად, ბამბას 60 დღის განმავლობაში აღარა რწყავენ; მერე ბამბის ყანა დაახლოებით ყოველ 20 დღეში ერთხელ ირწყვება; ხოლო პირველ მორწყვიდან მეორე მორწყვამდე ჯერ ბამბის ყანას აცდიან კარგად გამოშრეს, ფესვი გაუმაგრდეს და მერე ისე რწყავენ მეორედ.

უკანასკნელი მორწყვა ბამბისა ამიერკავკასიაში უნდა გათავდეს ხოლმე 10—15 მარამობისთვემდე, იშვიათად მარამობისთვის გასვლამდე, ან სექტემბრის პირველ რიცხვებამდე, ხოლო ეს ძრიელ დაგვიანებული იქნება, რადგან შეიძლება ბამბა არ შემოვიდეს, სიცივეებმა უსწრონ და გააფუქონ.

ვ. რცხილაძე

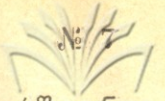
(შემდეგი იქნება)

მეფუტკრეს კალენდარი

მარტი

საფარიდან სკების გამოზიდვა და პირველი გამოძღერა ფუტკრისა. ცივ ქვეყნებში, სადაც ყინვები 20—30 გრადუსამდე აღის, ზამთარში ფუტკრებს განსაკუთრებულს საფარში ინახავენ. ხოლო ჩვენში ასეთი საფარის აშენება და ფუტკრების დაზამთრება საჭირო არა არის, ვინაიდან აქ ყინვა იშვიათად თუ ასცილდება როდისმე

5—8 გრადუსს და ამიტომ ფუტკრის დატოვება მთელ ზამთარში კარზედ, საფუტკრებედვე, შესაძლოც არის და სასარგებლოც. სასარგებლოა, ვამბობ, იმისათვის, რომ, თუმცა სიცივეზედ ყოფნით შედარებოთ უფრო მეტი თაფლი შეეჭმებათ ფუტკრებს, ვიდრე საფარში, მაგრამ ამის ნაცვლად კარზედ მოზამთრე ფუტკრებს ხშირად ეძლევათ შემთხვევა ისარგებლონ თბილი, მზიანი ამინდით, გამოიძღერონ

სკიდან და გაისუფთაონ კუჭი განავალისაგან.

ამ საგანზედ ჩვენ ქვემოდ უფრო ვრცლად მოგვიხდება საუბარი; აქ კი შევეხებით ამის მარტო იმის სათქმელად, რომ თუ ვინიცობაა ვისმეს საფარში ჰყავს სკები შეტანილი საზამთროდ, ეხლა, მარტის პირველ რიცხვებში, როდესაც ჰაერი საკმარისად ვათბება და ზოგიერთი ადრეული ყვავილებიც გაჩნდება მინდორში, როგორც მაგალითად ენძელა, ია, თხილის-ქადა, შინდი და სხვ., სკები საფარიდან გამოჰიდონ საფუტკრეზედ და დადგან თვითეული მათგანი თავისსავე ძველს ადგილზედ, რომ სკიდან გამოფრენის შემდეგ ფუტკრებს უცხო სკაში არ მოუხდეთ შეფრენა და იქ არ დაილუზნენ, რადგანაც ძველს ადგილს იგინი კარგად იხსომებენ და ჩვეულებისამებრ იმავე ადგილზედ ბრუნდებიან.

რა თქმა უნდა, სკების გამოსახიდვად მეფუტკრემ მზიანი, თბილი დღე უნდა აირჩიოს, რომ ფუტკრებმა თამამად შესძლონ სკებიდან წყობრივ გამომღერა და კუჭის გასუფთავება.

აქ ელება ბოლო ტყვეობას და ხარობს თავისუფლებას! რამდენიმე თვით სიბნელეში დამწყვდეული ფუტკარი აწეძლევა განუსაზღვრელს სიხარულს: გუნდ-გუნდად სიმღერა-გუგუნით თვითეულს სკიდან იწყობენ გამოფრენას და თითქო თავისუფლებას ულოცავენ ერთმანეთსაო, რამდენსამე წამს ჯერ სკის მისაფრენთან მიმოიმღერიან და მერე კი სწრაფად ეფინებიან მაღლა ჰაერში.

ამ დროს თქვენ შენიშნავთ ჰაერიდან სკებზედ და სხვა საგნებზედ ჩა-

მონადენს მიხაკის ფერს, ლოჭოჭოვან ცვარს, — ეს განავალია რომელსაც იგი რამდენიმე თვე ტყვეობის დროს იძულებით ინახავდა კუჭში და ეხლა კი, როდესაც მიეცა შვება, დაუყოვნებლივ იწმენდავს კუჭს ამ სიბინძურისაგან.

სალი, ბედნიერი ოჯახი, ამ პირველ გამომღერის შემდეგ, მალე მშვიდდება, ფუტკრები წყობრივად შედიან სკაში. მაგრამ აგერ ერთ სკაში კი როგორღაც ისე ხალისიანად არ შედი-გამოდიან ფუტკრები. ხმაც რაღაც საზარელია, უსიცოცხლო, უფრო ტირილს მოგაგონებთ, ბინდამდე შედი-გამოდიან სკაში ბზუილით, რაღაც ღობე-ყორეს ედებიან სკის გვერდებზედ თითქო რამე დაჰკარგვიათო.

ყველა ეს მომასწავებელია რაიმე უბედურებისა: შიმშილისა, უფრო ხშირად კი ობლობა-უდედლობისა. მეფუტკრემ უნდა დაინიშნოს ასეთი სკები და მეორე-მესამე დღეს დაუყოვნებლივ შეამოწმოს მათი მდგომარეობა შესაფერი ზომების მისაღებად.

ყველა რაც ზემოდ ვსთქვით შეეხება იმ საფუტკრებსაც ლებიც კარზედ ზამთრობენ: აქაც პირველყინვა-სიცივების შემდეგ გაზაფხულის ცხოველყოფელის სიტბოს ჩამოვარდნის უმალ, ისეთივე გამომღერა-გამონავარდება ხდება ფუტკრისა სკიდან, როგორიც შევნიშნეთ ეს საფარში ნაზამთრი ფუტკრის გარედ გამოტანის დროს.

სკების ძირების დასუფთავება. პირველი გამომღერის შემდეგ ფუტკრები ჯერ თავის ბინის დასუფთავებას იწყობენ. გაფაციცებით ეზიდებიან კარზედ რაც კი რამმოგროვილა სკაში მთელი ზამთრის განმავლობაში: დახოცილს

ფუტკრებს, ფიქვებზედ გადანახადს და სხვ. ერთის სიტყვით, ფუტკრებს ამ დროს სწორედ რომ მძიმე საქმიანობა ატყდებათ თავს და მეტი შეუზბრალელობა იქნება მეფუტკრის მხრივ, რომ ამ საქმიანობაში მან ხელი არ შეუწყოს თავის პაწია მუქთა მუშებს, მით უმეტეს, რომ ზოგიერთ სკაში სინესტისა გამო, ზოგჯერ მთელი გროვია ზედიზედ მიწებოებულის და ობ მოკიდებული დაზოცილი ფუტკრებისა, რომლებს გამოსუფთავება ერთობ დიდ დროს და ძალას ართმევს მთელ ოჯახს.

ძირების დასუფთავებისათვის მეფუტკრემ უნდა ამოიჩინოს სუსხიანი დილა თბილი, მზიანი დღისა. ამ დროს ფუტკრები ჯერ ისევ ბუდეზედ სხედან შეკუმშულნი და, მაშასადამე, სკის ძირზედ არც ერთი ფუტკარი არ იქნება ჩამოსული და არც არაა შიში იქნება მათი კბენა-გაბრაზების მხრივ. ამ დროს მიხვალთ რომელსამე სკასთან, ერთს კაცს ააწვინებთ უკანიდან სკის ბუდეს, მეორე კი ჩოტკით მთლად გამოსწმენდავს ძირს, ამის შემდეგ სკის ბუდეს ისევ დაუშვებენ თავისსავე ადგილზედ—ძირზედ. მეორე წესი: მთლად აიღებთ რომელსამე სკას და გადმოსდგამთ გვერდზედ; მის ნადგამზედ დასდგამთ ახალს. შემდეგ ამ გადადგმულის სკიდან აიღებთ მარტო ბუდეს და გადმოსდგამთ თავისსავე ადგილზედ ახლად დადგმულს გასუფთავებულ ძირზედ, ხოლო მეორე ძირს კი გაასუფთავებთ დაზოცილი ფუტკრებიდან, შეამშრალეთ და ამავე წესით გადასდინართ ახლა დანარჩენ სკებთან, ვიდრე მთლად გააფრებთ ძირების დასუფთავებას. ეს კია რომ ამგვარად ძირების დასუფთავება მოხერხდება მხოლოდ მაშინ, რო-

დესაც საფუტკრეზედ ერთის სისტემის სკები იქნება; წინააღმდეგ შემთხვევაში ეს საქმე უნდა ასრულდეს პირველის წესით, ესე იგი ბუდის თავისავე ძირზედ წინ გადაწევით და ჩოტკის გადმოსმით.

ფუტკრებთან მოპყრობა—თავის დაჭერა. სკების ძირების დასუფთავების შემდეგ საჭიროა თვით ბუდის დაშლა, მისი ავ-კარგიანობის შემოწმება. მაგრამ ვიდრე ამ საქმეს მოვკიდებდეთ ხელს, სავალდებულოა ვიცოდეთ ზოგი რამ, რაც არ აბრაზებს ფუტკრებს, რომ მით ჩვენი თავიც უზრუნველ ვყოთ კბენისაგან და ყოველგვარი მათთან საქმიანობაც შესაძლო გახდეს.

უპირველეს ყოვლისა ფუტკრებთან საქმის მექონეს მტკიცედ უნდა ახსოვდეს, რომ მუშაობის დროს თავი ეჭიროს წყნარად, ვინაიდან ყოველგვარი ბრაზუნეი, აჩქარებული რბენა-მოქმედობა, ხელების ქნევა-ფაცური, როდესაც ფუტკარი იმჩნევს კბენის სურვილს, ძალზედ აბრაზებს მას და აღარც ჰზოგავს საკბენად უგვანო მეფუტკრეს.

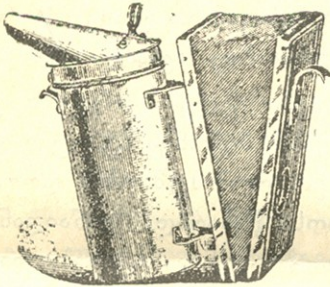
კბენის შემდეგ საჭიროა დაუყოვნებლივ ისრის ამოღება და თვით იარის გადარეცხვა, თორემ შხამის სუნეი მომეტებულად აბრაზებს ფუტკარს და მოსალოდნელია უფრო მეტი ფუტკრების დასევა. ხოლო, თუ რამდენმამე ფუტკარმა ერთად გიკბინეს, უმჯობესია დროებით შესწყვიტო მუშაობა, ვიდრე შეგაქრება შხამის სუნეი და ფუტკრებსაც გადაუვლით პირველი ბრაზი.

საბოლნებელი მანქანა. ვიდრე ფუტკრებთან მუშაობას დავიწყობდეთ, საჭიროა მათი ცოტაოდნად დაბოლნება საბოლნებელი მანქანით. საზოგა-

დოდ ბოლი ფუტკარს ძალიან აშინებს და უკარგავს კბენის ხალისს. ბოლი არა მოქმედობს მხოლოდ იმ სკის მოსახლეობაზე, რომელსაც სარჩო გამოლევაზედ აქვს, ან სულ გამოლევა. სარჩოიან ფუტკარს-კი დაბოლების შემდეგ საკბენად აღარა სცხვლა, — ამ დროს ესენი ხარბად ესევიან თაფლს, რომ მტრის გულისად არ გახდეს მათი სარჩო-საბადებელი. თუ ხანმა გაიარა, ბოლის გამეორება კვლავ საჭირო ხდება.

საბოლებელი მანქანა (იხ. სურ. 1.) შესდგება თუნუქის მილისაგან, რომელშიაც უნდა ჩაიყაროს ცეცხლი, რა საბერველი-საგან, რომელიც აღუებს ცეცხლს. თუნუქის მი-

(სურ. № 1)

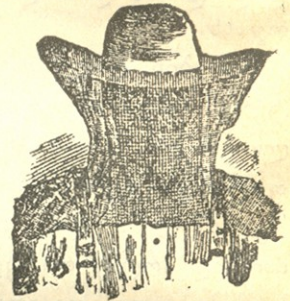
ლზედ წამოხურულია ვიწრო ცხვირიანი სახურავი, რომლიდანაც გამომდინარეობს ბოლი. საბოლებელ მასალად იხმარება გამხმარი წივა, ჩვრები, მაგრამ ყველაზედ უკეთესია და ადვილი საშოვარიც დამპალი, ფუტურო ხის ანაგლეჯები.

რომ მანქანაში ცეცხლი არ ჩაქრეს, ხმარების შემდეგ უნდა ან რაზედმე დაიდვას ან ჩამოიკიდოს ისე, როგორც სურათზედ არის ნაჩვენები.

პირბადე. გამოცდილი მეფუტკრე პირბადეს ძალიან იშვიათად ხმარობს, ვინაიდან ის დიდის ხნიდან არის შეჩვეული ფუტკართან წესიერად მუშაობას, ხოლო ახალ მეფუტკრესათვის-კი, ვიდრე კარგად გაიკეთავს სა-

ფუტკრეზედ მუშაობას, პირბადის ხმარება საჭიროა: უფრო გაბედვით და დინჯად იმუშავენს. პირბადის ხმარება საჭიროა ნამეტნავად მაშინ, როდესაც მინდოში ღალიანობა შეწყვეტილია და ფუტკარიც დიდს სიბრაზეს იჩენს.

პირბადეს (სურ. 2) შესაკერად უნდა ვიციდოთ მსხვილ ადგილიანი შავი ლეჩაქი (ტული), სიგრძით არშინ ნახევარი, სიგანით სამი ჩაჩეკი; სიგრძეზედ მოვარკვეცოთ და მუთაქისებურად გავკეროთ, თავსა და ბოლოს თითის სიბტყეთ გადაუკვეცოთ რა შიგ რეზინის ზონარი გაუყაროთ. ასეთი ზონარის შემწვობით პირბადე მკიდროდ ეკვრის ჩალის

სურ. 2.

ქუდს ერთის მხრივ, მეორე მხრივ კი — კისერს, რომ ფუტკარმა ვერა გზით ვერ შესძლოს კისერში შეძრომა. ასეთი პირბადე გრილია და ადვილი ასახდელიც.

ბუდის დაშლა და მისი მდგომარეობის შემოწმება. ამ საქმისათვის მეფუტკრემ უნდა შეირჩიოს თბილი დღე არა ნაკლებ 18 გრადუსისა ჩრდილში, რომ ბუდეც არ გაუცივდეთ ფუტკრებს და თავადაც თავისუფლად შესძლონ ჰაერზედ ფრენა.

ბუდის გაჩხრეკა-შემოწმების დროს უმთავრესი ყურადღება უნდა მიექცეს, რომ: 1) ფუტკრის ოჯახს საკმარისი ჰქონდეს სარჩო, 2) არ იყოს იგი უდელო, ან ცუდ დედლიანი და 3) ფიჭვი-ბიც მომეტებულ ნაწილად იყოს სამუ-

შე და ამასთანავე ახალი. ამისათვის ბუდის დაშლის დროს თვითეული ჩარჩო უნდა გადაირჩეს და ორისავე გვერდიდან კარგად გაისინჯოს.

სარჩოს შემოწმება. ცხადია, რომ რამდენადაც მეტი სარჩო იქნება სკაში, იმდენად უკეთესია. ყოველ შემთხვევაში საჭიროა, რომ სამ-ოთხ ნახევრად გავსებლოს ჩარჩოზედ ნაკლები არ იყოს თავლი, რაიც უდრის დაახლოებით 12—15 გირვანქას. წინააღმდეგ შემოხვევაში ღარიბ ოჯახს უნდა ჩავმატოს თავლიანი ჩარჩოები სხვა სკებიდან, სადაც შესაძლო იქნება მათი მომხობა.

ფუტკრების სიმრავლისა გამოადგინდეს შეიძლება თვალთ ვერ გახილოთ. კვერცხების ან ბარტყის შენიშვნა სკაში უტყუარი საბუთია დედის არსებობისა. ხოლო როდესაც არც კვერხი სჩანს სადმე და არც მატლი, მაშინ-კი ბეჯითად უნდა დედის მოძებნა, რომ საბოლოოდ გადაწყვიტოს კაცმა—უდედოა ოჯახი, თუ არა.

დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს აგრეთვე თვით დედის სიავ-კარგესაც, მის ნაყოფიერებას, რაიც გამოიცნობა უჯრებში ნათანტი კვერცხით, ან მატლით.

მღვ. ალ. ჯალიაშვილი

გლეხ-კოოპერატორის სახელმძღვანელო

(შემდეგი*)

თუ გლეხს სურს თავისი მოსავლის გაყიდვა და ამასთანავე მის სოფელში არსებობს სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოება, იგი აღარ მიმართავს მატყუარა ჩარჩს და ყველაფერს გაჰყიდის საზოგადოების საშუალებით.

როდესაც საზოგადოებაში მოგროვდება გლეხთა ნაწარმოები, იგი მიწერ-მოწერას მართავს სხვადასხვა ქალაქებში დიდ ვაჭრებთან და მათ უგზავნის კარგს ფასებში პურს, ღვინოს, ბზეს, ხილს, მატყლს, აბრეშუმს და სხვა ნაწარმოებს.

თუ გლეხს ფული ესაჭიროება საჩქაროდ, საზოგადოებას შეუძლიან გლეხის ნაწარმოების გაყიდვამდე მისცეს წინდაწინვე ღირებულ ფასის ორი მესამედი, თუ, რასაკვირველია, საზოგადოებას ექნება საამისო თანხა.

ასეთი დახმარება განსაკუთრებით მაშინ არის კარგი, როდესაც გლეხის

რაიმე ნაწარმოებს, მაგალითად ღვინოს, პურს, ბზეს, თივას და სხვ. ფასი არა აქვს. ამისთანა შემთხვევაში საზოგადოება ბეის მიცემით შეაძლებინებს გლეხს დაიკმაყოფილოს აუცილებელი მოთხოვნილებანი და თავისი ნაწარმოები გაყიდოს მაშინ, როცა ფასი აიწვეს.

კოოპერაციას აგრედვე დიდი მნიშვნელობა აქვს მაშინ, როცა მისი მონაწილენი მისდევენ განსაკუთრებით რომელიმე სასოფლო-სამეურნეო დარგს. მაგალითად: მევენახობას, საქონლის მოშენებას, მეაბრეშუმეობას, მეფუტკრობას, შინაურ ფრინველების მოშენებას და სხვ.

გ. მომხმარებელი კოოპერაცია

რომ შესაძლებელი იყოს ერთი კოოპერატიული საზოგადოების საშუალებით სესხად ფულის შოვნაც შეღავათიანის პირობებით და ყიდვა-გა-

* იხილეთ „მოსავალი“-ს № 6.

ყიდვაც ყველა იარაღებისა და ნაწარმოებისა, მაშინ ყოველ სოფელში საკმარისი იქნებოდა ერთი კოოპერატიული საზოგადოება დაარსებულიყო, მაგრამ ასეთი საზოგადოება ჯერ-ჯერობით არსად არ არის. ყველა ამ სამსახურს ასრულებენ სხვადასხვა კოოპერატიული საზოგადოება. სასოფლო სამეურნეო საზოგადოებას კანონით უფლება აქვს სავაჭრო გადახახადის გაუღებლად მიჰყიდოს თავის წევრებს მხოლოდ ის ნივთები, რომლებიც საჭიროა მათის სასოფლო მეურნეობისათვის. თუ სამეურნეო საზოგადოება დაიწყებს ვაჭრობას სხვა საქონლითაც, მაშინ მან, როგორც ყველა კერძო სავაჭროებმა უნდა იხადოს სავაჭრო გარდასახადიც.

კაცი ყველაფერს მოითმენს, ჯამსმას კი ვერა... სანოვავის სასყიდლოთ გლეხი მუდამ ქალაქში ვერ ივლის. იგი იძულებულია საჭიროების დროს მიმართოს ადგილობრივ წვრილ მოვაჭრეს, რომელიც ყველაფერს მამასისხლად ჰყიდის. იწყველიან გლეხნი ბედს, აგინებენ მედუქნეს, მაგრამ გინებით არა ფერი არა გამოდის რა. ის კი არ იციან, რომ შეერთება - კოოპერაცია მისცემს მათ საშუალებას დაიცვან თავი მედუქნეების გაყვლეფისგან.

ასეთ კოოპერაციას ეწოდება მომხმარებელი საზოგადოება.

თუ გლეხებს უჭირთ ახალი და იაფი საქონელი და არა ჰსურთ ადგილობრივ ვაჭრებისგან ერთი-ორათ ძვირათ ყიდვა თუ შეგნებული აქვთ, რომ ერთბაშათ ბევრი საქონლის სყიდვა ძალიან იაფი ჯდება, მათ უნდა დაარსონ მომხმარებელი საზოგადოება, რომელიც გახსნის მომხმარებელ ღუქან-მალზიას.

რა სიკეთის მოტანა შეუძლიან მომხმარებელ საზოგადოების მალზიას? უპირველეს ყოვლისა ესეთი მალზია მეტად აიაფებს იმათ ცხოვრებს, ვინც აქ ვაჭრობენ. მომხმარებელი საზოგადოება ყიდულობს საქონელს ბლომბლომთ, რისგამოც მას მეტად იაფად ჯდება ეს საქონელი და თვითონ კი გაცილებით ნაკლებ ფასებში ჰყიდის, ვიდრე ადგილობრივ წვრილი მოვაჭრე. ეს ასედაც უნდა იყოს, რადგანაც მომხმარებელ საზოგადოების მიზანი, როგორც ზევეთაცა ვსთქვით, არის გლეხთათვის უსაჭიროეს საგნების იაფად მოწოდებაა.

შემდეგ, რადგანაც მომხმარებელ საზოგადოების ღუქანი არის ყველა წევრის, ანუ მომხმარებლის საკუთრება, ამიტომ ის არავის არ მოატყუებს. ამასთანავე გლეხი დარწმუნებული უნდა იყოს, რომ მომხმარებელ საზოგადოების ღუქანში ნაყიდი საქონელი მუდამ უფრო კარგი ღირსებისაა.

საქონლის გაიაფებით მომხმარებელ საზოგადოების მალზია აიძულებს ადგილობრივ ვაჭრებსაც გააიაფონ თავიანთი საქონელი, თავი დაანებონ თავიანთ უსინდისო ვაჭრობას.

თუ ყველანი საზოგადოების ღუქანში ივაჭრებენ, ეს უკანასკნელი მალე გაფართოვდება და დიდი მოგებაც დარჩება, რისგამო უფრო გააიაფებს საქონელს. მომხმარებელ საზოგადოების ღუქნები არამც თუ საქონელს ჰყიდიან იაფადმარტო, არამედ მოგებასაც ურიგებენ წევრებს წლის ბოლოს. წვრილი მოვაჭრე ცდილობს მიიღოს რაც შეიძლება მეტი მოგება. ამ მოგებას ხმარობს ისე, როგორც ჰსურს. მომხმარებელი საზოგადოების ღუქანი

კი მოგებას უნაწილებს თავის მუშტარს იმის და მიხედვით, ვინ რამდენი მანეთისა ივაჭრა წლის განმავლობაში.

თუ წევრთა საერთო კრება მოისურვებს, მოგებას წევრები მიღებენ ფულად. მაგრამ ასე იშვიათად იქცევა საზოგადოება. ჩვეულებრივ მოგების მამეტებულ ნაწილს უმატებს დუქნის საწარმოო თანხას და მით აფართოებენ ვაჭრობას, დანარჩენს კი ახმარებენ რაიმე საერთო საქმეს: ამ ფულით ჰხსნიან სამკითხველოებს, მართავენ სახალხო კითხვებს, სკოლებს და სხვ. როდესაც ფული ბევრი გროვდება, აარსებენ კოოპერატიულ სახელოსნოებს, ფაბრიკა-ქარხნებს და სხვ

სადაც კი არსდება კოპერატიული მომხმარებელი საზოგადოება და მისი საქმეები პირველათვე კარგათ მიდის, იქ მცხოვრებნი მალე რწმუნდებიან კოოპერაციის სარგებლობაში და უფრო თხილდებიან მის არსებობას.

დ. კავშირი თანამშრომელთა

(აბტკლაი)

გლეხები ყველგან მხოლოდ მიწად-მოქმედებას არ მისდევენ. ზოგან გავრცელებულია სხვადასვა შინა მრეწველობა, როგორც მაგალითად ქსნის ხეობაზე თიხის ჭურჭლის კეთება. მეტად სასარგებლო ჩვეულებაა, როცა, რომელიმე მხრის გლეხები მისდევენ შინა მრეწველობას. მაგრამ საქმე მხოლოდ ნაწარმოების დამზადებით არა თავდება, —საქონელს გაყიდვაც უნდა, ესე იგი ბაზარზე გამოტანა, და აი სწორედ ეს მხარეა ძნელი ბევრისათვის. მომეტებულ ნაწილს შეძლება არა აქვს თავისი ნაწარმოები გასასყიდად წაი-

ლოს ან თავის მარტო ხელობას, ურმის და ხარ-კამეჩის უქონლობით და სხვა.

ამ შემთხვევაშიაც დიდი დახმარების გაწევა შეუძლიან შეერთებას, შეკავშირებას.

შეკავშირება დიდს დახმარებას გაუწევს გლეხებს მერძეობაშიაც. კავშირის მონაწილე გლეხებს შეუძლიანთ თავიანთ რძეს ერთად მოუყარონ თავი და საერთო ხარჯით ზიდონ ყოველ დღე გასასყიდად ან და საერთო ხარჯითვე მოაწყონ ყველისა და კარაქის საკეთებელი ქარხანა, საუკეთესო მანქანებით და წესებით დაიმუშაონ რძე და აგრედვე თვით ძროხების ჯიშიც გააუმჯობესონ.

კავშირი დაეხმარება გლეხებს, როცა მიდიან საღმე საშუშაოდ. მათ შეუძლიანთ აიღონ იჯარით რაიმე საქმის შესრულება, თავიდან აიცილინონ წვრილი მოიჯარადრეები და ის მოგება, რომელიც მოიჯარადრეებს რჩებათ, თვით თანამშრომლებმა დაინარჩუნონ.

ამას გარდა კავშირი ადგენს თანხას, რომლითაც ეხმარება თავის წევრებს გაჭირვების დროს. მართავს სასადილოს. საიდანაც კავშირის მონაწილენი ღებულობენ საღ საქმელს და სხვ. საქმის გათავების შემდეგ თანამშრომელნი აღებულს ფულს ინაწილებენ თვითეულის ნამუშევარის მიხედვით.

III

ქოველგვარ კოოპერატივების კავშირი

რაკი გლეხი გაიგებს, თუ რა არის კოოპერაცია და რომელი გვარი კოო-

საქართველოს
კომუნისტური
პარტია

პერაციით შეიძლება ამა თუ იმ გაკირვების თავიდან აცილება, უკვე მისხელთ არის ერთი საშუალება თავის ცხოვრების გაუმჯობესობისა.

როგორც ზემოთაც ვსთქვით, არ არსებობს ისეთი კოოპერაცია, რომელსაც შეეძლოს დაიცვას გლეხები ყოველგვარ გაკირვებიდან. ასეთი საზოგადოება არც თუ სასურველია, რადგან ყველა საქმეს კარგად ვერ აწარმოებს. მას ბატის საქმე დაემართება, რომელმაც ფრენაც იცის, სირბილიც, ცურვაც, მაგრამ კარგად კი ვერც ერთი ვერ ეხერხება.

ერთერთი რომელიმე საქმე რომ მიენდოს საზოგადოებას კარგად გაუძღვება და დიდს სიკეთესაც მოუტანს გლეხებს. ამიტომ მათ უნდა ისეთი საზოგადოება დაარსონ, რომელიც იხსნის უმთავრეს გაკირვებიდან.

მოვიყვანოთ მაგალითი. ვსთქვათ, რომელიმე სოფელში საკირო არ არის საწვრიმლო დუქნის დაარსება, იმიტომ რომ ყველაფერს თვით გლეხები ამზადებენ სახლში. სამაგიეროთ აქ შეიძლება ფულის საკიროება იყოს დიდი საოჯახო საქმეებისათვის. ასეთ სოფელში უნდა დაარსდეს საკრედიტო ან შემნახველ-გამსესხებელი ამხანაგობა. თუ ამ ამხანაგობის საქმე კარგად წავიდა, გლეხები მალე დარწმუნდებიან კოოპერაციის სარგებლობაში და მალე მეორე გვარ კოოპერატიულ საზოგადოებასაც დაარსებენ.

ყველა ეს უნდა იცოდეს გლეხმა; უნდა ასწონდასწონოს ამოიჩიოს სწორედ ის კოოპერატიული საზოგადოება, რომელიც უფრო შეეფერება მის დღევანდელ გაკირვას. მტკიცედ უნ-

და ახსოვდეს ყველას, რომელიც ლოდ ის კოოპერატიული საზოგადოება არის მკვიდრი, რომელიც გამოწვეულია რაიმე სამეურნეო საკიროებით.

თუმცა ისიც უნდა ითქვას, რომ რაკი ერთი გაიდგამს კოოპერაცია ფესვებს, იქ ის ადვილად აღარ მოისპობა. მისი სარგებლობა მალე აშკარა ხდება ყველასათვის და სწრაფადაც იზრდება.

იქ, სადაც გაიხსნება საკრედიტო კოოპერაცია, ებადებათ გლეხებს აზრი სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოების გახსნის შესახებაც, რათა უკეთესად გამოიყენონ საკრედიტო ამხანაგობიდან სესხად აღებული ფული.

წინააღმდეგ ამისა, სადაც პირველად გაიხსნება სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოება, იქ მალე იხსნება საკრედიტო ამხანაგობაც, რადგან უამისოდ პირველი ვერ მიდის იოლად. ერთის სიტყვით ყოველგვარ კოოპერაციების შორის არსებობს კვიდრი კავშირი. მათი საერთო მიზანია — გაუმჯობესობა მშრომელი ხალხის ცხოვრებისა.

სადაც მოქმედობენ საკრედიტო, ერთ ადგილას მომხმარებელი და სასოფლო სამეურნეო საზოგადოებანი, იქ მათ შორის ძმური კავშირი არსებობს. საკრედიტო ამხანაგობა შველის სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოებას სესხის მიცემით. სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოება შველის საკრედიტო ამხანაგობას იმით, რომ აღებულ სესხს ახარჯვენებს გლეხების სასარგებლო საქმეზე და მით უზრუნველ ჰყოფს სესხის დაბრუნებას. მომხმარებელი საზოგადოება ყი-

დულოზს სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოებისგან მის წევრების ნაწარმოებს და სხვა.

IV

კოოპერაციის მნიშვნელობა

როგორც ზემოთაც იყო ნათქვამი, სხვა-და-სხვა გვარ კოოპერატიულ საზოგადოებებს შეუძლიანთ გზა აუქელონ სოფლის ჩარჩ-მოვანშეებს და ის მოგება, რომელსაც იღებენ ეს უკანასკნელი, გლეხებსვე დარჩეთ.

უცხო ქვეყნებში კოოპერაციის მნიშვნელობა გლეხების გარდა თვით მთავრობასაც აქვს შეგნებული და ძალიანაც ეხმარება გლეხებს კოოპერაციის დაარსებაში.

შემჩნეულია, რომ რაც უფრო ბევრია კოოპერატიული საზოგადოებები რომელიმე ქვეყანაში, მით უკეთესია იქ გლეხების ცხოვრება, უკეთ ამუშავენ თავიანთ მიწას და მეტს მოსავალსაც ღებულობენ, რის გამო მდიდრდება თვით ქვეყანაც.

კოოპერაციას აღმზდებლობითი მნიშვნელობაც აქვს; იგი საერთო კრებებზე იზიდავს გლეხებს თანასწორის ხმის უფლებით და მით აჩვევს საზოგადო საქმეებზე მუშაობას.

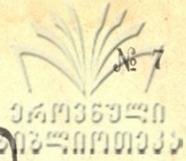
უმთავრესი მიზეზი კოოპერაციების შემთავრებელი ხალხის სიბნელე და სიფთხილე უსწავლელობაა. წერა-კითხვის მცოდნე მუდამ ადვილად შეგნებს კოოპერაციის მნიშვნელობას, ვიდრე უსწავლელი.

ამის გამო ყოველი კოოპერატიული საზოგადოება არა ნაკლებ ჰზრუნამს მასზე, რომ გლეხობაში რაც შეიძლება მეტი იყოს წერა-კითხვის მცოდნე. იგი ეხმარება გლეხებს ფულით რომ მათ შეიღებო სწავლაში გამოზარდონ. თავის ხარჯით აარსებს სკოლებს, სამკითხველოებს და სხვ. ერთის სიტყვით კოოპერაცია ნივთიერ ცხოვრების გაუმჯობესობასთან ერთად ცდილობს ხალხში სწავლა-განათლებაც გაავრცელოს.

თუმცა კოოპერაციას დიდი სიკეთის მოტანა შეუძლიან, მაგრამ გლეხებს მაინც უნდა იქონიონ სახეში, რომ იგი სრულ სამოთხედ ვერ გარდაჰქმნის მათ ცხოვრებას. არსებული საერთო კანონები კოოპერატიულ საზოგადოების მოქმედების დროსაც დარჩებიან კანონებათ. სახელმწიფო ხარჯები ისევე დარჩება, როგორც დღეს არის. მთავრობა და მემამულენიც იქნებიან ისევე, როგორც დღეს. ეს უნდა იცოდეს ხალხმა, რომ შემდეგში კოოპერაციაზე არ აიცრუოს გული, როდესაც ეს უკანასკნელი არ მოსპობს ყველა იმას, რაც ხალხს არ მოსწონს ცხოვრებაში.

ს. კახელიძე

(შემდეგი იქნება)

განცხადებანი

გ ა ფ რ თ ხ ი ლ ე ბ ა

ყველა მევენახემ და მამულის პატრონმა კარგად იცის, რომ ნაცრის წინა-აღმდეგ გოგირდი იხმარება და თუ ამ სენს დროზედ არ ეწამლა მოსავალი დაკარგოლია.

ბაზარში ორნაირი გოგირდი სალდება: **დანაყილი** და **გამოხდილი**. დანაყილ გოგირდში სხვა-და-სხვა გარეშე ნივთიერებაც ურევია და ვენახისათვის ნაკლებად გამოსადეგია, დანაყილი გოგირდის მყიდველი ზარალშია. სამაგიეროდ **გამოხდილი** გოგირდი (Сублимированная сера) უმინდაა, ნაცარს ადვილად სპობს და საზოგადოდ საუკეთესოა ღირსებისაა.

დიდი ხანია ჩვენ ვყიდით **გამოხდილ გოგირდს**, —საკუთარი მარკისას, —ზოლიან „მეშოკებსში“. ქიმიურმა გამოკვლევამ და პრაქტიკულმა გამოცდილებამ დაამტკიცა, რომ ჩვენი მარკის გოგირდი საუკეთესოა ნაცრის წინააღმდეგ. ამ ბოლო წლებში ზოგმა ფირმამ მოგებადა და ზოლიან „მეშოკებსში“ დაიწყო უვარგისი გოგირდის გაყიდვა. აი სწორედ ამ მიზეზით ვაფრთხილებ პატივცემულ მყიდვალთ, გოგირდის ყიდვის დროს მიაქციონ ყურადღება, არ მოსტყუვდნენ. ჩვენ ზოლიან „მეშოკებს“ თან ახლავს მრგვალი—თხელი კარდონის წიგელი „იარლიკი“, რომელსაც თეთრი არშია აქვს, შუაზედ სახელმწიფო გერბია გამოხატული და ჩვენი ფირმა და გვარი აწერია. **პატივისცემით მ. მ. ფრიდლანდვი.**

კავკასიის სამეურნეო საზოგადოებაში

ბარიატინსკის ქუჩა, № 5.

იხსილება უმეოფეპეული სალი და ნაცადი

თესლი

ბაღდადის ყვითელი აბრეშუმისა

ღარია დეკანოზიშვილისა

მისხალი 50 კაპ.